

Amsterdamse basisschool vecht licentiebeleid Microsoft aan

[inleiding] Microsoft verhindert concurrentie als het gaat om het leveren van software voor basisscholen, en het wordt tijd dat de Nederlandse Mededingingsautoriteit NMa en Eurocommissaris Kroes (Mededinging) zich daarmee gaan bemoeien. Dat zegt de OBS Rosa Boekdrukker, een basisschool in Amsterdam West. Aanleiding is een eigen onderzoek van de school naar het licentiebeleid van Microsoft en APS IT-diensten, een bedrijf dat licenties aanbiedt aan 7500 scholen in het primair onderwijs. Nico van Tricht, directeur van APS IT-diensten, vindt het jammer dat de school het op deze manier heeft gespeeld. "Hadden ze maar even gebeld, dan hadden we ze binnen een half uur uit de brand kunnen helpen en waren ze mogelijk ook nog goedkoper uit geweest", aldus Van Tricht. *[/inleiding]*

Door Frits de Jong

ICT en onderwijs. Het is een combinatie die begin jaren '90 met het PRINT/Comeniusproject, waarbij het ministerie van Onderwijs op grote schaal Windows, Microsoft Office en Internet Explorer aan basisscholen verstrekte, werd geïntroduceerd maar eigenlijk sinds 10 jaar pas écht bestaat. Op dat moment (het voorjaar van 1997) besloot het toenmalige kabinet (Kok I) om informatie- en communicatietechnologie in vier stappen volledig in het onderwijs te integreren. Het miljoenenplan, dat groot werd aangekondigd door toenmalig onderwijsminister Jo Ritzen, hield onder meer in dat scholen en opleidingen nog méér zouden worden voorzien van geavanceerde computers, software en elektronische netwerken. De beslissing van het kabinet pakte met name goed uit voor het Amerikaanse softwarebedrijf Microsoft. De door de overheid geschonken computers werden massaal voorzien van het Windows-besturingssysteem, en daarmee kreeg Microsoft een stevige vinger in de Nederlandse onderwijssap.

Ook APS IT-diensten uit Utrecht heeft in de afgelopen jaren niet over werk te klagen gehad. Het bedrijf, dat licenties van ruim 60 leveranciers (waaronder leveranciers van open source software, zoals Red Hat en Novell) aan het primair onderwijs en het speciaal onderwijs verstrekt, sloot in de jaren '90 een overeenkomst met Microsoft. Vanaf die tijd is APS IT-diensten in Nederland de belangrijkste partij voor scholen in het primair onderwijs als het gaat om het aanbieden en afnemen van gecombineerde licenties van software. Dat is tegen het zere been van de OBS Rosa Boekdrukker in Amsterdam-West (De Baarsjes).

Monopolistengedrag

De Amsterdamse school, die in 1999 met de aanschaf van een Linux-server de eerste stap op het pad van de open source software zette, verwijt de twee organisaties monopolistengedrag. "Als een basisschool in Nederland Windows-licenties nodig heeft, kan die maar op één plek terecht: APS IT-diensten", aldus Dirk Schouten, ICT-vrijwilliger en -ontwikkelaar van de Rosa Boekdrukkerschool. "Op Microsoft's website wordt ook naar dit bedrijf verwezen en op de site van APS IT-diensten staat: 'APS IT-diensten biedt software en licenties aan voor het primair onderwijs. Hier kunt u de nieuwste versies aanschaffen tegen een lage prijs! [...]'. Die 'lage' prijs klopt wat ons betreft niet. Het primair onderwijs betaalt uiteindelijk meer dan welke gebruiker ook omdat wij geen licenties kunnen kopen, maar moeten 'huren'. Zo hebben we jaarlijks terugkerende kosten en zijn door de jaren heen duurder uit." Bovendien, zo stelt de OBS Rosa Boekdrukker in een verklaring op de eigen website: 'Om het aanbod 'aantrekkelijk' te maken biedt APS IT-diensten enkele 'gratis' programma's aan, waaronder Microsoft Office. Ook hier hebben wij bezwaar tegen. Ten eerste omdat 'gratis' niet bestaat. Indirect betaal je er gewoon voor. Ten tweede hebben wij MS Office niet nodig, omdat wij het open source pakket OpenOffice.org gebruiken. Dit pakket doet niet onder voor MS Office, heeft prima features, gebruikt de open standaarden die de overheid verplicht en is kosteloos verkrijgbaar voor iedereen.' Voor de school waren dit enige jaren geleden redenen om geen zaken meer met APS IT-diensten te doen.

Nico van Tricht, directeur van APS IT-diensten, bestrijdt de visie van de Rosa Boekdrukkerschool alsof het hier om gratis software zou gaan. "We bieden Office niet gratis aan. Daar moet gewoon voor betaald worden. De uitspraak van de Rosa Boekdrukkerschool schetst een beeld dat scholen 'verleid worden' iets te kopen wat ze niet willen. Dat beeld klopt

niet", aldus Van Tricht.

'Academic License Program'

De keus van de Rosa Boekdruckerschool voor open source software is een puur pragmatische. Open source software is voor de school erg belangrijk, maar uiteindelijk wordt er gekozen voor het beste. In een aantal gevallen is dat open source software, maar voor de schoolleiding is het absoluut geen móeten. Het betekent dat binnen de schoolmuren een mixture van open en gesloten software voorkomt, waaronder een flink aantal Windows-pakketten. Het upgraden van een groot aantal van deze softwarepakketten, gedwongen door onderwijsinstellingen die hun educatieve software in de afgelopen jaren hebben afgesteld op de nieuwste versies van het Windows-besturingssysteem, vormde de aanleiding voor het onderzoek van de Rosa Boekdruckerschool. Omdat APS IT-diensten bij de zoektocht naar nieuwe softwarelicenties geen optie meer was, werd door de Amsterdamse school besloten om de koers te verleggen. De vaste huisleveranciers werden benaderd met de vraag naar Windows-onderwijslicenties, en die speurtocht bracht de school uiteindelijk bij Sumika IT in Kampenhout. Er werd contact gelegd met het Belgische bedrijf, en via een 'Academic License Program' zou de benodigde (VLK-)licentie aangeschaft kunnen worden (VLK = Volume License Key, een licentie voor scholen waarmee je veel installatiewerk bespaart - FdJ) . Een optie die bovendien flink goedkoper uit zou pakken dan via de 'APS IT-diensten-route'.

Eenmaal terug in Nederland nam de school contact op met de eigen huisleveranciers, en vroeg hen waarom zij niet volgens dit 'Academic License Program' konden leveren. Schouten daarover: "Eén van de bedrijven vertelde ons dat het zich gekwalificeerd had voor het Academic License Program, dat het voldeed aan alle eisen, maar dat Microsoft niet wilde dat het bedrijf mee zou doen aan het Academic License Program. Als reden werd opgegeven dat Microsoft met APS IT-diensten al een dergelijk programma had lopen. Hieruit moet je concluderen dat Microsoft concurrentie verhindert, en dat lijkt ons een zaak voor de NMa en mevrouw Kroes."

'Geen exclusiviteit'

In een reactie laat Hans Bos, in Nederland verantwoordelijk voor het open-sourcebeleid van Microsoft, weten dat het Academic License Program in Nederland door alle partners die zich kwalificeren aangeboden mag en kan worden. Verder is, wat Bos betreft, de relatie met APS IT-diensten 'zuiver' en hebben scholen geen enkele verplichting om de licenties bij het Utrechtse bedrijf aan te schaffen. "Een school kan haar licenties overal waar ze verkocht worden betrekken, en er is geen exclusiviteit voor APS IT-diensten", aldus Bos, die zegt zich niet te herkennen in de grieven van OBS Rosa Boekdrukker en ook niet op de hoogte te zijn geweest van de klachten van de Amsterdamse school.

Directeur Nico van Tricht kan zich de irritatie van de Rosa Boekdruckerschool voorstellen ("het is inderdaad een ingewikkelde licentiestructuur"), maar vindt het jammer dat de school het op deze manier heeft gespeeld. "Hadden ze ons maar even gebeld, dan hadden we ze binnen een half uur uit de brand kunnen helpen en waren ze mogelijk ook nog goedkoper uit geweest", aldus Van Tricht, die denkt dat het geheel berust op onvolledige informatie. "Wij bieden een combinatie van softwarelicenties aan, en ik denk dat dáár het misverstand is ontstaan. De Rosa Boekdruckerschool heeft ook open source software in gebruik, en ik vermoed dat zij in dit geval een aantal losse Windows-licenties wilden aanschaffen. Dat kan bij ons ook onder het generieke Microsoft Academic Select programma, maar daarvoor zij zijn niet aan ons gebonden. In Nederland zijn er meer partijen die Windows-licenties aanbieden, en bovendien zijn scholen niet verplicht om met Microsoft-software te werken", aldus Van Tricht, die zegt blij te zijn met een situatie waarin software op scholen steeds meer webbased is, waardoor je alleen nog maar een browser nodig hebt.

Economische Zaken

Nico van Tricht spreekt tegen dat APS IT-diensten zich zou opstellen als een monopolist. "Integendeel. Het is waar dat het licentieprogramma van Microsoft er in een koop- en een huurvariant is, maar wij mogen het alleen aanbieden als huurvariant. Dat betekent dat wij maar een beperkt deel kunnen leveren. Dan kun je dus niet spreken over een monopolist", aldus Van Tricht, die het een goed recht vindt dat de OBS Rosa Boekdrukker kritisch is, maar

denkt dat hier 'een aantal touwtjes verkeerd zijn geknoopt'. Van Tricht: "Het verhaal van de school is feitelijk niet juist." Wat betreft de Rosa Boekdrukkerschool is het verhaal niet ten eind, ook niet nadat bij Sumika een Windows VLK-licentie aangeschaft werd. De Amsterdamse school heeft contact opgenomen met het ministerie van Economische Zaken, die op haar beurt de haalbaarheid onderzoekt om een klacht in te dienen bij de NMa. Verder is de school bezig met een brief aan de Europese Commissie.

Relevante links

OBS Rosa Boekdrukker - <http://rosaboekdrukker.net/>

Microsoft - <http://www.microsoft.com/nl>

APS IT-diensten - <http://www.apsitdiensten.nl/>

Sumika IT - <http://www.sumika.be/>